

Mokslo tyrimo darbo:

Praeivių žuvų būklės tyrimai modelinėse Vakarų Lietuvos upėse Sutartis su AAA AM Nr.

Santrauka

Praeivių žuvų populiacijos būklės tyrimai 2008 metais buvo atliekami 8 Vakarų Lietuvos upių baseinų (Minijos, Jūros, Akmenos-Danės, Šventosios(pajūrio), Bartuvos, Dubysos, Smiltelės ir Šyšos) 41 tyrimų stotyje. atkarpose. Darbo ataskaitoje pateikti 2008 m. tyrimų duomenys, palyginant juos su ankstesnių metų tyrimų rezultatais, aprašomos pagrindinės lašišinių žuvų populiacinės charakteristikos.

Lyginant su ankstesniais metais Minijos, Jūros Šventosios, Smiltelės ir Šyšos baseinuose 2008 metais buvo stebimas nepaprastai didelis gausumo šuolis. 2008 metai, pagal lašišinių žuvų populiacijų gausumą ir biomą monitoringo stotyse, buvo išskirtiniai. Buvo užfiksuotos pačios aukščiausios lašišinių žuvų jauniklių gausumo reikšmės per visą lašišinių žuvų tyrimų Vakarų Lietuvoje laikotarpį (nuo 1989 m.): jauniklių gausumas siekė iki 116 - 170 ind./100m². Vidutinis lašišinių žuvų jauniklių gausumas tirtų upių baseinuose išaugo labai žymiai, išskyrus Šventosios (Pajūrio) baseiną, kur vidutinis gausumas išaugo ne taip žymiai. Šiomet į aukšto gausumo lygio grupę (>8 ind./100m²) pateko net 63 % tyrimų stočių, kai tuo tarpu 2007 metais aukštas gausumas fiksuotas 38 % tirtų stočių. Tarp aukšto gausumo lygio upių 69 % (18 iš 26 stočių) jų viršijo 20 ind./100m² gausumą (daugiau nei dvigubai aukšto gausumo lygio reikšmę). Mažo gausumo lygio upės priskiriamos Jūros baseinui ir tai yra būtent Jūros aukštupio baseino tyrimo stotys, kurios yra aukščiau Tauragės ir Balskų užtvankų. Vidutinio gausumo lygio upės buvo sąlyginai didesnės, pagrindinės upės, kurios paprastai nepasižymi dideliu lašišinių žuvų gausumu, ypač 0+ amžiaus jauniklių gausumu.

Minijos upės baseine vidutinis *Salmo trutta* gausumas visame baseine išaugo nuo 7,10 ind/100m² 2007 iki 31,50 ind./100m²) 2008 metais. Didžiausias populiacijos gausumas fiksuotas Aisėje – 19,06 ind/100m². Jūros upės baseine vidutinis lašišinių žuvų gausumas, lyginant su praeitais metais padidėjo 7,4 karto (nuo 1,74 ind/100m² 2007m. iki 12,91 ind./100m² 2008 metais). Šventosios upės baseine vidutinis lašišinių žuvų gausumas padidėjo 1,6 karto, Dubysos upės baseino tirtuose taškuose vidutinis gausumas išaugo daugiau nei dvigubai, Bartuvos baseine – keturis kartus, Akmenos-Danės baseine – dvigubai, o Smiltelės ir Šyšos baseinų tirtuose taškuose gausumas taip pat padidėjo.

2008 metų monitoringo metu nustatytas ir didesnis natūralaus neršto lašišų (*Salmo salar*) jauniklių paplitimas. Natūralių 0+ amžiaus jauniklių pagauta Šventojoje, ir beveik visame Dubysos baseine. Dubysos intakuose lašišų jauniklių aptikta vidutiniu gausumu (~2 ind./100m²) ir šiuose upeliuose jaunikliai matomai migravo iš Dubysos upės, nes tyrimų vietos yra tik iki 0,5 km nuo žiočių, o patys upeliai yra per maži lašišų nerštui.

Natūralių lašišų jauniklių (0+ amžiaus) Dubysos baseine (Luknėje) buvo aptinkama ir 2005-2007 metais. Todėl pagrįstai galime teigti, kad Dubysoje dėl vykdytų lašišų išuvinimo darbų arba natūraliu būdu susikūrė lašišų populiacija ir Dubysą galime priskirti prie upių, kuriose sutinkama natūraliai besidauginančių lašišų populiacija.

Žuvivaisos darbų efektyvumo tyrimai 2008 m. buvo atlikti 17 vietų Minijos, Jūros, Dubysos, Šventosios (Pajūrio), Bartuvos, Šyšos baseinuose ir Viešvilės upelyje. Šiais metais žuvivaisos darbų efektyvumas pagal populiacijos gausumą tirtose upėse buvo labai įvairus, bet daugelyje vietų – efektyvus. Lašišinių žuvų pagauta visose tyrimų vietose. Minijos baseine efektyvus veisimas stebėtas Minijoje žemiau Gražčių užtvankos, čia užfiksuotas aukštas gausumo lygis (9,45 ind./100m²). Taip pat sėkmingu galime laikyti Sausdravo, Alanto, Šišio bei Žvelsos išuvinimą. Žvelsoje buvo išleisti lašišų jaunikliai ir vasaros pabaigoje jų gausumas išleidimo vietoje

siekė 5,40 ind./100m². Geras įžuvinimo rezultatas stebėtas Agluonoje, Bremenoje ir Šunijoje. Čia didžiąją dalį sugautų individų sudarė dirbtinio veisimo jaunikliai ir fiksuotas aukštas lašišinių žuvų gausumas. Kituose Jūros baseino tyrimų taškuose fiksuotas vidutinis įžuvinimo efektyvumas (Jūra, Šešuvis, Akmena, Irtuona).

Padidinti veisimo efektyvumą Šventosios baseine, kur stebimas aukštas lydekų gausumas, reiktų išleisti didesnius individus arba mažinti lydekų tankumą. Veisiant didesnius (metų ir vyresnius) lašišinių žuvų individus yra būtina griežtai kontroliuoti išleidžiamų žuvų fiziologinę būklę, kadangi auguma šiuo metu į Vakarų Lietuvos upes išleidžiamų šlakių metinukų (1 metų amžiaus) turi labai žymius anatominius defektus. Daugelis (80-100 %) dirbtinio veisimo individų sugautų upėje turi pelekų deformacijų.

Katadrominė šlakių jauniklių migracija Veivirže 2008 m. vyko viso stebėjimų periodo metu, tačiau, kaip ir ankstesniais metais, ji buvo labai neintensyvi.